

MENORQUÍ SÍ, CATALÀ CLAR

El tresor de les nostres paraules (i 4)

Amb aquest, acabam la sèrie d'articles dedicats a recollir i comentar les paraules que els seguidors de la pàgina de **Facebook** van posar dins la capsa virtual que vam penjar-hi amb l'objectiu de recopilar paraules i expressions pròpies de la nostra varietat dialectal i promoure'n l'ús. Hem deixat per al final un grup de paraules i expressions que podríem qualificar d'exclusives de Menorca dins la nostra varietat dialectal, aquelles que s'han perdut i han caigut en desús en altres indrets de parla catalana i que, a hores d'ara, només feim servir en el nostre reduït territori insular.

Entre aquest lèxic trobam, per una banda, un conjunt de paraules i expressions exclusives de l'illa perquè provenen de les llengües que parlaven les comunitats que colonitzaren Menorca durant el segle XVIII; és a dir, el francès i especialment l'anglès. Aquestes paraules, que els menorquins van adaptar al seu codi lingüístic i a la manera pròpia de parlar, s'han transmès de generació en generació fins al dia d'avui, quan se'n mantenen vives poc més d'una vintena. Així, tenim els anglicismes *boinder*, *enclova*, *fàlüm*, *mèrvel* (pronunciat també mèrvil i mèrvol), *moguïn*, *pinxa*, *tornescrí* i *xoc*; expressions que contenen anglicismes, com: "haver-hi quatre jans i un boi", «tenir un ull blec», "anar d'esquëndil" o "valer quatre penis", i un parell de mots provinents de l'etapa de dominació francesa com són *rendivú* (de "rendez-vous", que vol dir afalac o manifestació excessiva de respecte) i *sacardiu* (de "sacré Dieu", que significa irritació forta). Però també se n'han perdut molts, d'anglicismes, arran de l'evolució natural de la societat i de les llengües, que deixen de fer servir les paraules que donaven nom a realitats obsoletes, com poden ser en el nostre cas tota la

terminologia relacionada amb el joc dels mèrvels i els noms de les eines que utilitzaven especialment els fusters, els sabaters i els mestres d'aixa i que avui dia s'han vist substituïdes per maquinària més moderna.

Un segon grup són les paraules que han caigut en desús en altres indrets del domini lingüístic català però que sí que es conserven a Menorca, entre les quals podem citar, a tall d'exemple, mots com *enquentendre* (desordre), *sunya* (brutor), *mena* (mentida), *fillet del cel* (nadó), *retruc* (fillet petit), *llemisc* (viscositat), *burcany* (branqueta prima), *capçanada* (cop violent), *feixina* (embolcall de roba) o *brundell* (crostó de pa).

Tot aquest conjunt de paraules que avui comentam, en ser d'ús gairebé exclusiu a Menorca, tenim més que mai el deure de salvaguardar-les i protegir-les, la qual cosa passa indefectiblement per emprar-les, oralment i per escrit, per donar-los una utilitat. Si no, desapareixeran, i açò voldrà dir que la nostra llengua catalana haurà perdut part de la seva riquesa. Acabarem amb una cita del llibre que vam recomanar en l'article anterior, *Jo soc aquell que va matar Franco*, de Joan-Lluís Lluís, que diu: "Vaig entendre gairebé de seguida que el tresor veritable no era allò dit, sinó la llengua en què es deia. El tresor era veure escrita la meua llengua".

**HEM DE REIVINDICAR
LA DIVERSITAT DE LA
LLENGUA PERQUÈ,
LLUNY DE FRAGMENTAR-LA,
L'ENRIQUEIX**

